

- в) підготувати та видати шкільні підручники для існуючих українських шкіл;
- г) заснувати і регулярно видавати часопис для молоді.

Члени Просвітньої Комісії провели велику практичну роботу щодо виконання планів прийнятої Програми шляхом поїздок по українських громадах і поширенню просвіти всіма можливими засобами.

Український Народний Союз постійно дбав про українські школи. Всі члени УНС та видавничий орган Союзу газета “Свобода” при кожній нагоді закликали українських іммігрантів, посилати своїх дітей до українських шкіл, тому що “в будь-якому випадку дитина могла б навчитися чого-небудь доброго”. Крім того, керівництво Українського Народного Союзу робило все можливе для того, щоб надавати різні стипендії українцям для закінчення вищих американських шкіл і одержання реальних можливостей “стати до народної праці” [3].

Таким чином, виходячи з вищевказаного, слід зазначити, що етнопедагогіка української діаспори США в практиці виховання підростаючого покоління широко застосовувала різні засоби впливу на особистість дітей з метою поліпшення її розумового та наукового потенціалу. Українська етнопедагогіка не обмежувалася тільки можливостями книг чи освіти, а також широко використовувала народні засоби впливу на особистість: прислів'я, приказки, казки, народні прикмети і спостереження, які, безперечно, сприяли і сприяють поліпшенню розумового розвитку підростаючого покоління українського народу.

ЛІТЕРАТУРА

Дж. Фрезер. Золотая ветвь. М., – 1928, сс. 34-36
 Лазебник С. Ю., Лещенко Л. О. – Зарубіжні українці. – К.: Україна, 1991. сс. 93-98
 З. Мишуга Л. Пропам'ятна книга. – Джерсі Сіті [США], 1936, сс.419-424
 Токарев С. А. Исторические корни развития обычаев. – М.: Наука, 1983, сс. 19-23
 D. Charles. The Peril of the Republic. Immigration good and bad. – Washington, 1919, pp. 46-48

Стефаненко П.В.

АНАЛІЗ ЕТАЛОННОЇ МОДЕЛІ МОДУЛЬНОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ДИДАКТИЧНОЇ СИСТЕМИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Модульна дистанційна дидактична система (МДДС) являє собою дидактичну систему, яка аснована на принципах модульного навчання та еалізована із застосуванням дистанційних засобів.

Розглянемо еталонну модель МДДС, що азується, у нашому розумінні, на реально існуючій моделі модульної ДС (по П.Юцявичене [1]), та еалізована в дистанційній формі. Відзначимо, що аш вибір базової моделі модульної ДС по

П.Юцявичене визначається високим теоретичним та практичним рівнем розробки, а також її широким науковим визнанням.

Розглянемо МДДС як систему із застосуванням еволюційного аналізу дидактичних систем [2 ; 3], для чого визначимо основні характеристики параметрів порядку МДДС.

Інваріантні параметри порядку (ІПП) МДДС складають:

- стратегічні принципи модульного навчання, що представляють собою високий рівень інтерактивності, гуманістичний стиль управління ДС та домінуючий пізнавальний процес, адаптований до студента;
- дистанційні засоби передачі змісту ДС, що являють собою засоби четвертого покоління: дистанційного навчання (ДН) та є найбільш інтерактивними з відомих.

Значення цих ІПП формують границі змісту значень неспецифічних параметрів порядку (НПП) МДДС (Рис. 1), які ми розглянемо більш докладно.

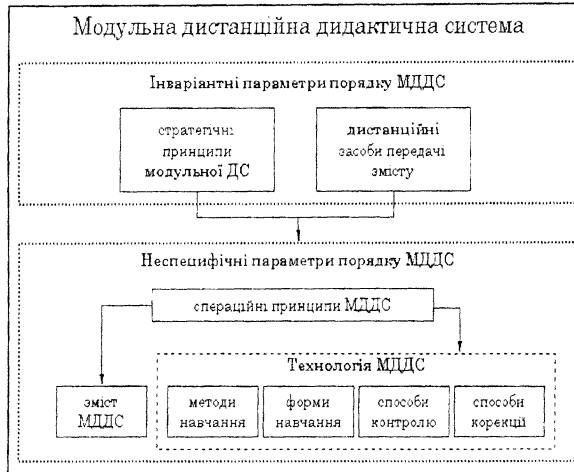

Рис. 1. Параметри порядку МДДС

Операційні принципи МДДС

Операційні принципи МДДС являють собою сукупність операційних принципів модульної ДС та операційних принципів дистанційних ДС. У свою чергу, операційні принципи модульної ДС спираються на загальні дидактичні принципи та забезпечують більш ефективну їхню реалізацію, при цьому вони теж розкриваються педагогічними правилами, що розглядають конкретні шляхи реалізації необхідних педагогічних умов [1; С. 51] (Рис. 2).

² Стефаненко П.В. Деякі міркування на тему еволюції дидактичних систем. – Наукові записки кафедри педагогіки, Харківський державний університет, м.Харків. ХДУ, квітень 2001.

³ Стефаненко П.В. Еволюційний підхід до аналізу дидактичних систем. – Збірник наукових праць: Наука і сучасність, Національний технічний університет ім. М.П. Драгоманова. – Київ, червень 2001.

Рис. 2. Формування операційних принципів МДДС

Операційні принципи модульної ДС у сукупності з операційними принципами дистанційних ДС відображають характерні риси інших НПП МДДС. Визначимо наявність впливу цих операційних принципів на технологію та зміст МДДС (Таблиця 1).

Таким чином, операційні принципи МДДС найбільшою мірою стосуються змісту навчання, а також форм та методів навчання.

Таблиця 1

Вплив операційних принципів на інші НПП МДДС

№	Найменування операційного принципу МДДС	Неспецифічні параметри порядку МДДС				
		зміст	методи	форми	спосіб і корекції	способи контролю
Операційні принципи модульної ДС						
1	принцип модульності	X	X	X	X	X
2	принцип структуризації змісту навчання на відособлені елементи	X				
3	принцип динамічності	X				
4	принцип методу діяльності	X	X			
5	принцип гнучкості	X		X	X	X
6	принцип усвідомленої перспективи	X		X		
7	принцип різнобічності методичного консультування	X	X	X		
8	принцип паритетності		X	X	X	X
Операційні принципи дистанційних ДС						
1	принцип педагогічної доцільності застосування НІТ	X				
2	принцип забезпечення безпеки інформації, що циркулює в ДДС	X				
3	принцип відповідності технологій навчання		X	X	X	X
4	принцип мобільності навчання	X				

Перейдемо до розгляду інших НПП МДДС.

Зміст МДДС

Зміст МДДС визначається інваріантними параметрами порядку МДДС, а також неспецифічним параметром порядку «операційні принципи МДДС».

Причому, ІПП «стратегічні принципи модульної ДС» та операційні принципи модульної ДС визначають індивідуалізацію та модульну структуру змісту, а ІПП «дистанційні засоби передачі змісту» та операційні принципи ДДС характеризують представлення змісту в електронному варіанті, а також особливості його збереження й передачі на відстань (Рис. 3).

Визначимо основні характеристики змісту модульної ДС, що є дидактичною базою формування МДДС.

У модульному навчанні як сам зміст, так і його структура визначається модулями чи їхніми комплексами – **модульними програмами**. Більшість принципів модульного навчання пов'язано зі специфікою побудови модулів, але тому що процес підготовки модульних програм і відповідних модулів є складним, трудомістким, потребуючим великої педагогічної компетентності, П.Юцявичене сформулювала також основні принципи та правила побудови модульних програм, що розкривають специфіку самого процесу:

1. цільового призначення інформаційного матеріалу;
2. сполучення комплексних, інтегруючих та часткових дидактичних цілей;
3. повноти навчального матеріалу в модулі;
4. відносної самостійності елементів у модулі;
5. реалізації зворотного зв'язку;
6. оптимальної передачі інформаційного та методичного матеріалу.

Рис. 3. Формування змісту МДДС

Сам процес побудови модульної програми містить два аспекти: структурний та змістовний. Формування структури модульної програми представлено на рисунку 4.

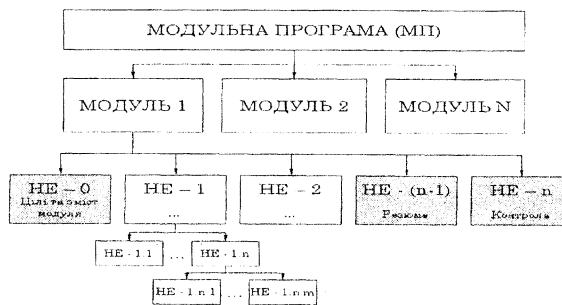

Рис. 4. Побудова структури модульної програми

Формування змісту навчання, згідно П. Юцявичене, ґрунтується на наступних критеріях:

- адекватності змісту цілей, перерахованих в НЕ-0 конкретного модуля, змісту приватних дидактичних цілей;
- двох'ярусної спрямованості цілей навчання;
- конкретності, чіткості й однозначності розуміння формулювання цілей навчання;
- ієрархічності придбання досвіду, що заснована на системі В.П.Беспалько.

У цілому, в еталонній моделі модульного навчання детально розроблений механізм формування структури змісту й недостатньо, на наш погляд, розроблені технології індивідуалізації змісту навчання. Так, у цій системі мова йде про адаптацію навчального матеріалу до базового рівня підготовленості студента, а також до його індивідуалізованих цілей навчання. Таким чином, не використаним є потенціал адаптації змісту навчання до індивідуально-психологічних характеристик особистості. Отже, існуюча система модульного навчання в цей момент має такі критерії індивідуалізації змісту навчання, що недостатньо враховують **індивідуально-психологічні особливості студента**.

Далі необхідно проаналізувати ті характеристики змісту МДДС, що визначаються впливом ІПП «засоби передачі змісту МДДС» та операційними принципами дистанційної ДС.

У дистанційному навчанні основним «носієм» змісту є **комп'ютерні засоби підтримки процесу навчання**. А.В.Соловов виділяє три основних напрямки їхнього розвитку (Рис.5) [1].

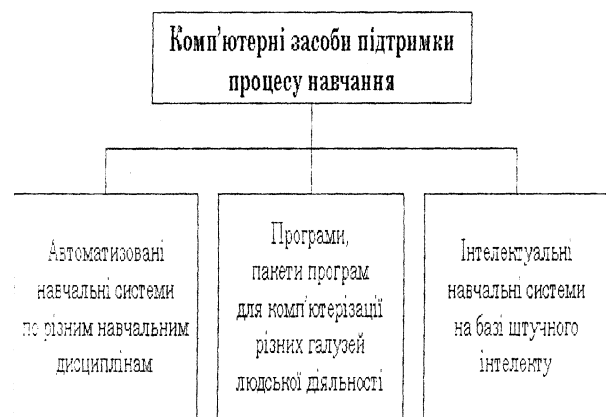

Рис. 5. Напрямки розвитку комп'ютерних засобів підтримки процесу навчання

Перший напрямок спирається у своїй основі на ідеї програмованого навчання. В його рамках розробляються й експлуатуються автоматизовані навчальні системи (АНС) по різних навчальних дисциплінах.

Другий напрямок комп'ютеризації навчання

являє собою створення програм, пакетів програм, елементів автоматизованих систем з метою комп'ютеризації окремих галузей людської діяльності (науки, техніки, економіки та ін).

З початку 80-х років інтенсивно розвивається новий напрямок у комп'ютеризації навчання – інтелектуальні навчальні системи (ІНС), засновані на роботах в галузі штучного інтелекту.

В цей час існує технічна можливість розробки комп'ютерних навчальних посібників для всіх рівнів засвоєння відповідно до системи В.П.Беспалько, покладеної в основу еталонної моделі модульного навчання. Причому сучасні технічні засоби підтримують всі етапи навчального процесу на кожному з рівнів: від викладу навчального матеріалу до контролю його засвоєння.

Таким чином, зміст МДДС представляється, переважно, у вигляді модульної програми на електронному носіїві, чи, інакше кажучи, у вигляді модульної програми, що реалізована за допомогою сучасних комп'ютерних засобів (Рис. 6).

Рис. 6. Формування носія змісту МДДС

Отже, основним носієм змісту МДДС є модульна програма, реалізована за допомогою сучасних комп'ютерних засобів.

Технології МДДС

Методи та форми навчання

П.Юцявичене виділила наступні групи методів модульного навчання, ґрунтуючись на класифікаціях Л.Йовайша, Ю. Вооглайда, Ю.К.Бабанського та інших дослідників: інформаційні, операційні, пошукові та методи самостійного навчання [1].

Дистанційна форма навчання припускає використання різних технічних засобів для реалізації цих методів навчання. Розглянемо відповідність методів модульного навчання засобам дистанційного навчання четвертого покоління (таблиця 2).

Як видно з таблиці, переважно всі методи модульного навчання можуть бути реалізовані із застосуванням засобів ДН четвертого покоління. Однак, у процесі застосування тих чи інших методів навчання спостерігаються такі особливості:

- інформаційні методи навчання реалізуються переважно за допомогою засобів асинхронних комунікацій;
- операційні та пошукові методи навчання вимагають синхронних комунікацій;

¹ Соловов А.В. Проектирование компьютерных систем учебного назначения – учебное пособие, Самарский государственный аэрокосмический университет - Самара, 1995.

методи ж самостійного навчання в більшій мірі вимагають застосування комп'ютерних «високих» технологій.

Щодо форм навчання, то лекція, як основна форма навчання у вузі, в модульному навчанні відповідає навчальному модулю, а навчальний курс – модульній програмі. В свою чергу, при дистанційній формі модульної ДС реалізація цієї форми навчання здійснюється за допомогою комп'ютерних модульних підручників та засобів електронних комунікацій.

Таблиця 2

Відповідність, методів модульної ДС засобам дистанційного навчання

Найменування методу модульної ДС	Засоби четвертого покоління ДН						
	Електронна пошта	Chat	Комп'ютерні програми та ресурси	Інтерактивне діалогове відео	Аудіо-конференції	Відео-конференції	Дру Фак
Інформаційні методи навчання							
Бесіда		X		X			
Бригадне навчання		X			X	X	
Демонстрація			X	X		X	
Консультування	X	X		X			X
Лекція	X		X				
Розповідь	X		X				
Екзамен	X				X	X	
Експертиза	X	X					X
Операційні методи навчання							
Алгоритм	X	X	X	X	X	X	X
Відеоконфронтовація				X		X	
«Дій так, як я»			X	X		X	
Лабораторні вправи			X				
Самокритика	X	X	X	X			X
Пошукові методи навчання							
Аналіз конкретних ситуацій		X			X	X	
Бесіда за Сократом		X		X			
Група шук					X	X	
Ділова гра			X			X	
Ділова коззина		X			X	X	
Дискусія		X			X	X	

(продовження Табл. 2)

Обговорення налівогосно		X				X	X
Форум		X				X	X
«Думай та слухай»		X				X	X
Інноваційна гра							X
Лабіринт дій	X			X			X
Метод апперцепції-інтеракції	X	X	X	X	X	X	X
Мозгова атака		X				X	X
Панельна дискусія		X				X	X
Програма саморозвитку			X	X			
Прогресивний семінар		X				X	X
Проектування			X				
Реакція аудиторії							X
Студія активного випадку							
Творчий діалог	X	X				X	X
T-група							
Тренування в людських відносинах	X	X				X	X
Фрикаделеза вправа							X
Навчання, засноване на діяльності	X	X				X	X
Методи самостійного навчання							
Слухання			X	X			
Читання	X		X				X
Навчання за текстом	X		X				X

Способи контролю та корекції

У модульній ДС усі контрольовані характеристики з указівкою їхньої кількісної оцінки та методів контролю представляються в кожному модулі й навчальному елементі (НЕ) після вказівки цілей навчання. Для кількісної оцінки рівня засвоєння пропонується користатися різними шкалами, однак рекомендується 12-бальна шкала В.П.Беспалько [1], застосування якої виключає зрівнялівку в оцінці засвоєння знань на різних рівнях та дозволяє підсумовувати всі оцінки студентів, отримані як при перевірці за програмою контролю, так і за виконанням завдань модуля, в інтегральний бал, що показує узагальнений якісний рівень засвоєння.

У модульному навчанні застосовуються такі види контролю: поточний, проміжний та узагальнюючий. Поточний контроль (чи самоконтроль) здійснюється в процесі оволодіння змістом навчального елементу. За допомогою проміжного контролю визначається якість досягнення всіх цілей навчання, представлених у конкретному навчальному елементі. Він здійснюється наприкінці

¹ Беспалько В.П. Программированное обучение (дидактические основы). – М.: Высшая школа, 1970.

кожного елементу та може виконувати функції контролю й самоконтролю. Узагальнюючий контроль проводиться з метою визначення якості засвоєння всього модуля, досягнення цілей навчання, представлених в НЕ – 0. В останньому навчальному елементі модуля представляються контрольні завдання чи дидактичний тест.

Таким чином, у системі модульного навчання контрольна функція детально розроблена та вивірена на практиці. За допомогою дистанційних технологій існує принципова можливість реалізації контрольної функції модульного навчання на всіх рівнях процесу засвоєння навчального матеріалу.

Однак, у дистанційному навчанні існує проблема **ідентифікації особистості студента під час контролю знань**, яка не є абсолютно вирішеною.

Проте, існують два відомих способи вирішення цієї проблеми:

- використання телеконференцій, що є досить дорогим;
- реалізація контролю не в дистанційних умовах, що не завжди можливо та не відповідає концепції дистанційного навчання.

Тому ця проблема для МДДС залишається відкритою. Для модульного навчання дуже важливим є зворотній зв'язок, що у МДДС повинен реалізовуватися на відстані з достатньою частотою. Тому щоб уникнути фіктивності освіти, одержуваної за допомогою МДДС, цій проблемі необхідно приділити особливу увагу.

Таким чином, на основі **аналізу еталонної моделі МДДС** можна зробити наступні **висновки**:

1. Особливості МДДС являють собою сукупність особливостей модульної ДС та дистанційних ДС, тому що МДДС – це модульна ДС, що існує в дистанційній формі.

2. НПП «операційні принципи МДДС» найбільшою мірою стосуються змісту, форм та методів навчання.

3. Зміст у МДДС представляється у вигляді модульної програми, реалізованої за допомогою сучасних комп'ютерних засобів. Зміст МДДС забезпечує індивідуалізацію процесу навчання на основі базового рівня підготовленості студента та його індивідуальних цілей у процесі навчання, що є явно недостатнім для реалізації стратегічного принципу інтерактивності МДДС.

4. Методи модульного навчання в МДДС практично реалізуються із застосуванням засобів ДН четвертого покоління.

5. Основна форма навчання у вищій школі – лекція та її різновиди представлена в МДДС у вигляді модуля, що, як і лекція, є самостійною змістовною дидактичною одиницею. Дистанційне навчання припускає реалізацію лекції як форми навчання з застосуванням комп'ютерних модульних підручників та сучасних засобів електронних комунікацій.

6. За допомогою дистанційних засобів існує принципова можливість реалізації контрольної функції модульного навчання на всіх рівнях процесу засвоєння навчального матеріалу, що реалізується із

застосуванням комп'ютерного дидактичного тесту. Проблемою дистанційного контролю знань в еталонній моделі МДДС є ідентифікація особистості студента на відстані.

Отже, еталонна модель МДДС, що базується на моделі модульного навчання та реалізується із застосуванням дистанційних засобів передачі інформації, є практично застосовною.